

va kristitty hänestä tuli omien sanojensa mukaan vasta opiskeluaikana 1970-luvulla Cambridgessä. Samanhenkisen puolisonsa hän tapasi yliopistossa 1976. Valmistumisensa jälkeen Welby osallistui Lontoossa kurssille, jolla tutustuttiin seurakuntaelämään Pohjois-Lontoossa. Kurssi sai Welbyn vakuuttumaan siitä, että papin työ ei ollut häntä varten. Raamattujen salakuljetukseen Tsekko-slovakiaan ja Romaniaan hän sen sijaan osallistui 1980-luvun alussa.

Kirkollisen uran sijaan Welby sai tilaisuuden lähteä liikemaailmaan. Hän oli ensin ranskalaisen ja sen jälkeen brittiläisen öljy-yhtiön palveluksessa aina vuoteen 1989. Welby on todennut liiketalouden opettaneen hänelle johtamisesta kaksi myös kirkollisella alalla hyödyllistä asiaa: selväpiirteisten päätösten ja kollegiaalisuuden tärkeyden. Öljy-yhtiövuosinaan Welby alkoi toimia Alfa-kurssistaan tunnetussa Holy Trinity Brompton -seurakunnassa Lontoossa. Welby innostui kurssin hyödyntämisestä ja levittämisestä niin, että hän tuli aikanaan tunnetuksi kansallisena ”Mr Alphana”.

Welby teki radikaalin elämänmuutoksen 1980-luvun lopulla: hän jätti hyvin palkatun työnsä ja lähti opiskelemaan teologiaa. Perheen tulot laskivat tässä vaiheessa kymmenykseen aiemmasta. Papiksi Welby vihittiin 1993. Hänen ensimmäinen korkeampaa kirkollista uraa enteilevä paikkansa oli Coventryn katedraalin kaniikkina vuodesta 2002. Hän toimi myös katedraalista käsin toimivan International Centre for Reconciliationin varajohtajana. Kansainvälisessä sovittelutyössä Welby joutui useamman kerran hengenvaarallisiin tilanteisiin Irakissa, Nigeriassa ja Burundissa.

Coventrystä Welbyn kirkollinen ura eteni ensin Liverpoolin katedraalin tuomiorovastiksi ja Durhamin piispaksi ennen valintaa Canterburyn istuimelle. Hän ei silloin tullut helppoon tehtävään, mutta kirja päättyy arkkipiispaksi vihkimisen kynnykselle, joten Welbyn selviyty-

mistä monista Canterburyn arkkipiispan haasteista siinä ei enää käsitellä.

Teoksen kirjoittaja Andrew Atherstone on historian ja kristillisen opin opettaja evankelikaalisessa Wycliffe Hallissa Oxfordissa. Hän on käyttänyt teosta varten muuten varsin monipuolista lähdeaineistoa, mutta Welbyä itseään hän ei ole kirjaa varten haastatellut. Sitä voi tietenkin pitää puutteena, mutta kiinnostavaa aineistoa näyttää toisaalta riittäneen muutenkin. Dokumentointi on varsin huolellista.

Atherstone on kiinnittänyt havainnollisesti huomiota siihen, millaisia ominaispiirteitä Welbyn kirjoituksissa ja toiminnassa on havaittavissa. Welbyn puheissa toistuvat sellaiset sanat kuin ”radikaali” ja ”riski”. Radikaali ei tarkoita poliittista radikaaliutta vaan juuriin asti ulottuvaa avoimuutta muutoksille. Tästä hyvänä esimerkkinä on Welbyn oma uranvaihto. Riskin ottaminen tuli hänelle tutuksi liike-elämässä. Welby oppi, että oli löydettävä sopiva tasapaino holtittomuuden ja ”kauhistuneen liikkumattomuuden” välillä. Englannin kirkkoa hän on varoittanut siitä, että pakkomielle riskien hallinnasta johtaa helposti pelkuruuteen ja halvaantumiseen. Jos riskin ottaminen johtaa epäonnistumiseen, kristitty voi aina luottaa ”Jumalan turvaverkkoon”.

Sovittelutyö ja siltojen rakentaminen ovat selvästi olleet Welbyn sydäntä lähellä. Hän on muistuttanut, että toiset kristityt eivät koskaan ole vihollisia ja että moninaisuutta sekä erimielisyyttä on kestävä ilman vihamielisyyttä.

MIKKO KETOLA, DOS.

HUBERT WOLF

Krypta: Unterdrückte Traditionen der Kirchengeschichte. München: C. H. Beck, 2015. 231 s.

Hubert Wolf (s. 1959) on katolinen kirkkohistorian professori Münsterein yliopistossa. Hän on 1990-luvun lopulta lähtien hyödyntänyt ahkerasti Vatikaanissa tutkijoiden käyttöön avattuja uusia aineistoja, kun siellä avattiin ensin inkvisition arkisto 1998 ja paavi Pius XI:n kauden arkistot 2003–2006. Wolf on aiemmin kirjoittanut kirjat muun muassa Vatikaanin kiellettyjen kirjojen luettelon historiasta sekä katolisen kirkon ja natsi-Saksan suhteista. Hänet on Saksassa palkittu moneen kertaan ansiokkaasta kirjoitustyöstä.

Tässä kirjassa Wolf nostaa esiin unohtuneita, usein jopa tarkoituksetta unohdettuja vaihtoehtoisia käsityksiä ja toimintatapoja katolisen kirkon historiassa. Hänen ajatukseensa on, että ne voisivat tarjota jotakin hyödyllistä nykypäivän kirkolle ja olla apuna kirkon uudistamisessa.

Uudistuksista eli reformeista yleensä Wolf toteaa, ettei yksi ihminen voi viedä niitä läpi yksin. Tällä hän ei tarkoita itseään vaan viittaa paaveihin. Reformi-sanalla on ollut osittain huono kaiku katolisessa kirkossa, koska se on helposti johtanut ajatukset protestanttiseen reformaatioon. Helpompi on ollut hyväksyä sellaiset reformit, jotka ovat tarkoittaneet vanhan ja paremman palauttamista käyttöön. Reformisanan käyttäminen 1500–1600-lukujen uudistuksista katolisessa kirkossa tuli salonkikelpoiseksi vasta 1800-luvulla.

Wolf sanoo, että katolisen ymmärryksen mukaan kirkon historiasa ei ole ollut mitään ideaalivaihetta, vaan joka vaiheesta löytyy jotakin hyvää, jota voi hyödyntää. Jotta kirkkohistoria voisi palvella kirkon uudistamista, kirkon ja teologian täytyy Wolfin mukaan hyväksyä kolme

seikkaa: 1) Kirkko ei ole koskaan ollut monoliitti vaan sen sisällä on aina ollut monia erilaisia katolisuuksia. 2) On tosiasia, että kirkko kehittyi. Moni asia kirkossa on muuttunut aikojen kuluessa. 3) On luovuttava käsityksestä, että opillinen kehitys kirkossa on ollut yhtenäistä ja vailla vastaväitteitä. Kirkon muuttuneista käsityksistä Wolf ottaa esimerkiksi kirkon ihmisoikeuksia ja juutalaisia koskevat näkemykset, joissa on tapahtunut suuria muutoksia.

Otan muutaman esimerkin asioista, joita Wolf käsittelee laajemmin. Hän kiinnittää huomiota siihen, että nykyään useimmiten itsestäänselvyytenä pidetty paavin oikeus vapaasti nimittää piispat ei ole kovin vanha käytäntö. Vielä 1800-luvun lopulla oli tavallista, että piispan valitsi tuomiokapituli, ja jos kirkkokansa ei hurrannut kuullessaan piispan nimen, vaali ei ollut pätevä.

Wolf toteaa, että aiempina vuosisatoina eräillä vaikutusvaltaisilla abbedissoilla oli samat valtaoikeudet kuin piispoilla. Näin oli esimerkiksi sistersienssinaisten luostarissa Las Huelgasissa Espanjassa. Kun joskus joku lähiseudun miespiispa yritti havitella abbedissan valtaa, paavi puolusti abbedissan oikeuksia. Wolf toteaa, että abbedissan vihkirituaali oli samanlainen kuin piispojen, ja kysyy, miksi näin olisi ollut, ellei tarkoituksena ollut antaa abbedissalle myös piispan valtuudet. Rituaali muutettiin vasta Vatikaanin II konsiilin jälkeen. Vanha kirkkolaki tarjosi ainakin teoriassa myös naisille mahdollisuuden tulla nimitetyksi kardinaaliksi, mutta nykyään se ei ole mahdollista edes teoriassa.

Paavin ja konsiilin suhteesta Wolf kiinnittää huomion ristiriitaan, joka vallitsee Konstanzin konsiiliin 1414–1418 ja Vatikaanin I konsiiliin 1869–1870 välillä. Konstanzin konsiili kielsi paaviin vetoamisen konsiiliin päätöksistä, kun taas Vatikaanin I konsiili kielsi kirkolliskokoukseen vetoamisen paavin päätöksistä. Wolf yhtyy kolleegaansa K. A. Finkiin, jonka mukaan konsiliaa-

riinen päätöksentekomalli on historiallisesti pätevämpi.

Wolf tarkastelee mielenkiinnosta paavin ja kardinaalien suhteen muuttumista. Vielä 900-luvulla paavi oli varakkaiden roomalaisukujen marionetti. Kardinaalien merkitys alkoi korostua 1000-luvun alussa, ja tuolloin muodostettiin paavin kanssa päivittäisessä vuorovaikutuksessa ollut kardinaalikonsistori, jolla oli suuri vaikutus paavin päätöksiin. Kardinaalien lukumäärä oli pitkään noin 20. Tilannetta kesti 1500-luvulle saakka, jolloin Sixtus V muutti kardinaalien asemaa niin, ettei heillä ollut enää mahdollisuutta kyseenalaistaa paavin päätöksiä, saati osallistua aktiivisesti niiden tekemiseen. Kardinaalien määrä nousi seitsemäänkymmeneen, ja perustettiin 15 pysyvää kardinaalikongregatiota. Tämä johti siihen, että vain paavilla oli kokonaisnäkemys hallussaan eikä kardinaaleilla enää ollut tilaisuutta yhteisiin kokoontumisiin yhdessä tai paavin kanssa. Valta keskittyi. Paavin yksinvaltius näkyi erityisen hyvin Pius XI:n aikana 1920–1930-luvuilla; hän ei kysynyt kardinaaliensa mielipidettä missään tärkeissä poliittisissa asioissa.

1800-luvulla tuli tärkeäksi keskitää katolista kirkkoa koskevien poliittisten asioiden seuraaminen yhdelle virastolle. Pius VII perusti 1814 ”erityisten kirkollisten asioiden osaston” eli AES:n (Affari Ecclesiastici Straordinari), joka paneutui juuri tähän tehtävään. Se toi Pyhän istuimen vertikaalisen yhteydenpidon rinnalle horisontaalisen ulottuvuuden, joka paransi tiedonkulkua eri virastojen välillä. Wolf kutsuu virastoa kirkon ”turvallisuusneuvostoksi”.

Joskus kuulee puhuttavan siitä, että paavin ja kuurian täytyy olla hyvin perillä mistä tahansa maailmalla sattuvasta asiasta, koska sillä on pappiensa, piispojensa ja diplomaattisten edustajiensa välityksellä silmiä ja korvia kaikkialla. Wolf toteaa, että nämä ovatkin raportoineet ahkerasti kotipesäänsä, mutta itse asiassa raportteja on hädin tus-

kin aina ehditty käsitellä Pyhän istuimen valtiosihteeristössä. Useissa raporteissa on nimittäin merkki arkistoon siirtämisestä jo saapumisesta seuraavana päivänä.

Wolf valittelee, että katoliseen kirkkoon on kehittynyt keskusvaltainen ja autokraattinen johtamistyyli, joka on selvässä ristiriidassa subsidiariteettiperiaatteen kanssa. Se on niin syvään juurtunut, että sen purkaminen voi onnistua vain ylhäältä käsin, mikä taas sotii subsidiariteettiperiaatetta vastaan!

Wolfin kirja on virkistävää luettavaa, sillä se avaa aivan uusia näkökulmia asioihin, jotka on jo kenties kuvitellut tuntevansa. Toivottavasti teos löytyy myös paavi Franciscuksen kirjahyllyssä.

MIKKO KETOLA, DOS.

HANS KÜNG
Sieben Päpste: Wie ich sie erlebt habe. München: Piper 2015. 379 s.

Sveitsiläinen katolinen professori ja pappi Hans Küng (s. 1928) on varsin tunnettu henkilö katolisessa maailmassa, erityisesti siksi, että hän on jo vuosikymmenien ajan ollut katolisuuden edistysmielisen siiven johtohahmo ja piikki konservatiivisten paavien lihassa. Sellaisille liberaaleille katolisille protestiliikkeille kuin *Wir sind Kirche/We are Church* hän on suorastaan ikoninen esikuva. Suomessakin vallitsi jonkinlainen Küng-boomi 1970-luvun alkupuolella, kun suomalaiset systemaattikot innostuivat joukolla analysoimaan Küngin ajattelua. Eero Huovinen ja Risto Cantell väittelivätkin Küngin ajattelusta. Vuosikymmenen puolivälissä suomeksi käännettiin pari Küngin ajankohtaista teosta: *Kristityn 20 teesiä* ja *Mikä on kirkko?*